

Pagājušā gada novembra domes sēdē deputāti pieņēma lēmumu, ar kuru noteikts, ka ūdenssaimniecības pakalpojumi visā Cēsu novadā nododami viena uzņēmuma - pašvaldības kapitālsabiedrības "Vinda" - pārziņā.

Uzņēmumam tika uzdots līdz šī gada 1. jūnijam veikt esošās ūdenssaimniecības sistēmas izvērtēšanu un izstrādāt rīcības plānu, iekļaujot laika grafiku un nepieciešamos finanšu resursus vienotas sistēmas ieviešanai visā novadā.

Problēmas, trūkumi, neziņa

Jūnija sākumā domes Uzņēmējdarbības un attīstības komitejā "Vinda" prezentēja paveikto. Uzņēmuma direktors Varijs Ādamsons informēja, ka apsektas visas novadā esošās ūdenssaimniecības, tostarp 44 centralizētās ūdensapgādes sistēmas un 34 centralizētās sadzīves kanalizācijas sistēmas. Apzinoties lielo ūdenssaimniecību skaitu, "Vinda", ņemot vērā darbinieku ierobežotos resursus un īso ziņojuma sagatavošanas laiku, varēja veikt tikai vispārēju priekšizpēti. Taču jau atklājusi daudz nepilnību, problēmu, kas norādītas domei iesniegtajā ziņojumā. Secināts, ka pagastu apvienību darbiniekiem nav pilnīgas informācijas par notekūdeņu attīrīšanas iekārtu jaudu, ūdens sūkņu staciju jaudu, ūdensapgādes un sadzīves kanalizācijas tīklu garumiem, diametriem un materiāliem. Nav informācijas par izsūkņētā/ pārdotā ūdens apjomu un novadīto/ pārdoto sadzīves notekūdeņu apjomu.

Ziņojumā norādīts uz problēmām ar vecajām, vēl padomju laikos būvētajām notekūdeņu attīrīšanas iekārtām, jo nav iespējams veikt šo iekārtu pilnu apkopi. Proti, nevar iztukšot rezervuārus, jo iestājas risks, ka tās var sabrukt.

Satraukumu rada arī veco ūdensvada tīklu tehniskais stāvoklis, īpaši Dzērbenē un Stalbē, kur ir vairākas ūdensvada avārijas mēnesī.

Daudzviet ir problēmas ar notekūdeņu attīrīšanas iekārtu pilnvērtīgu darbu. Iekārtu bioloģiskajos dīķos konstatēti lieli dūņu saņemumi, kas norāda uz nepilnīgu notekūdeņu attīrīšanas procesu.

Lai saprastu, vai attīrīšanas iekārtas strādā pilnvērtīgi, jāveic padziļināta izpēte, jātaisa analīzes, bet jau priekšizpēte liek secināt, ka aptuveni 70 procenti iekārtu nedarbojas, norādīja "Vinda" tehniskās daļas vadītāja Vija Šveice: "Jāsaprot, ka bioloģiskās attīrīšanas iekārtas ir dzīvs organisms, kur strādā baktērijas, bet, ja nav sabalansēta iekārtas jauda ar to apjomu, kas ienāk attīrīšanas iekārtās, rodas problēmas. Taču lielai daļai iekārtu nav plūsmas mērītāju, tāpēc nevaram novērtēt, vai apjoms ir atbilstošs tam, kādam iekārtas projektētas." Ziņojumā arī norādīts, ka ūdensvada un sadzīves kanalizācijas tīklu topogrāfisko plānu ne-

Novada ūdenssaimniecība novērtēta, situācija nav pārāk iepriecinoša

esamība var kavēt sistēmu pārņemšanu.

Kārtība un gluži pretēji

Pēc komitejas sēdes "Druva" tikās ar "Vindas" direktoru Vari Ādamsonu, lai saprastu, vai tiešām situācija tik slikta, vai tas nevar būtiski iekavēt iecerēto ūdenssaimniecības pakalpojumu pārņemšanu.

Stāstot par problēmām, V. Ādamsons gan piebilst, ka to nevar teikt par visām apvienībām, piemēram, Priekuļos dažās vietās kārtība, iespējams, esot pat labāka nekā "Vindā", taču ir apvienības, kurās vērojams arī gluži pretējais: "Neslēpšu, ka Līgatnē bijām diezgan šokēti par to, kādas ir attīrīšanas iekārtas. Desmit gadu laikā tās tā nolaistas, ka to pat nevar izstāstīt. Nevarēju iedomāties, ka tādos apstākļos var strādāt!"

Savulaik varēja piesaistīt Eiropas fondu naudu ūdenssaimniecības rekonstrukcijai, sakārtošanai, tas tika izmantots, bet ir sajūta, ka ar to uzturēšanu, apkalpošanu, kā bija, tā bija, bet to nevar attiecināt uz visiem."

Lūgts komentēt izskanējušo, ka kāds privātzņēmējs gan uzreiz visu paņēmu, viņš norāda, ka tas ir pilnīgi aplami: "Neviens privātzņēmums pat neskatītos virsū objektam, par kuru nav zināms, kādi ieņēmumi un izdevumi, kur neskaidrs tehniskais stāvoklis, kaut kas darbojas, kaut kas ne, bet iesniegtie pārskati ir pēc principa – papīrs pacieš visu!"

Ir neskaidrība finansēs, tāpēc domei jāautā - varat pateikt, vai pašvaldības ieņēmumi no klientiem sedz visus izdevumus par ūdensapgādi un kanalizāciju? Neviens to nevar pateikt!"

Zudušie plāni

Vairākkārt dzirdēts, ka atsevišķās vietās novadā ir problēmas ar ūdensvada, kanalizācijas tīklu plāniem, precīzāk sakot, šo plānu vienkārti nav. Problēmu vēl vairāk palielina tas, ka no darba aizgājuši speciālisti, kuri vēl kaut ko zināja, atcerējās, bet jaunajiem darbiniekiem tie ir izteikti baltie plankumi.

"Arī Līgatnē ir teritorija, kur savulaik bija mazdārziņi, tagad sabūvētas mājas, bet neviens nezina, kur izbūvēti tīkli. Vienīgais risinājums - iet no mājas uz māju, meklēt cilvēku, kurš tur dzīvoja, kad tapa mājas un būvēja tīklus, varbūt kāds atceras. Mums ir Agra ciema pieredze, kur dārkopības kooperatīvs pārtapa par dzīvojamo māju ciemu, kur arī bija liels nezināmais. Ir pagājis gads, kopš tur darbojamies, un joprojām viss nav zināms, turpinām pētīt, meklēt."

Vēl viens problēmu bloks - vecās notekūdeņu attīrīšanas iekārtas. Tās bija kantainas betona tvertnes ar starpsienu pa vidu, un, kā norāda V. Ādamsons, tās funkcionēja labi, bet visam ir savs laiks: "Tās būvētas pagājušā gadsimta 60. -70.gados, savu laiku nokalpojušas. Novadā tādas ir sešas, problēmas rodas tad, kad vienu pusi izsūkņē, lai iztīrītu, tad otras puses ūdens spiediens starpsienu var sagāzt. Tās būtu jāmaina, bet nav zināms, vai tagad tiem darbiem Eiropas naudu varēs piesaistīt.

Ar notekūdeņu attīrīšanas iekārtām kopumā ir problēmas daudzviet. Ir dūņu dīķi, bet dūņas ir jāizsūkņē, jāatūdeņo, kaut kur jārealizē. Nevar būt, ka dūņu dīķis jau pilns, bet neviens neko nedara, gaida "Vindu", kas nāks un sakārtos. Tikmēr vidē izplūst neattīrīti ūdeņi."

Ar notekūdeņu attīrīšanas iekārtām kopumā ir problēmas daudzviet. Ir dūņu dīķi, bet dūņas ir jāizsūkņē, jāatūdeņo, kaut kur jārealizē. Nevar būt, ka dūņu dīķis jau pilns, bet neviens neko nedara, gaida "Vindu", kas nāks un sakārtos. Tikmēr vidē izplūst neattīrīti ūdeņi."

Daudzviet paveikts daudz, bet ir vietas, kur gadiem nekas netika darīts. Tika renovēti tautas nami, muižas, citas ēkas, bet inženiertīkli palika novārtā.

Apzinot samērā plašo problēmu loku novada ūdenssaimniecībā, V. Ādamsons uzdod retorisku jautājumu: "Mēs jau 30 gadus dzīvojam neatkarīgā valstī, kāpēc šajā laikā viss netika sakārtots? Tas nav pārmetums, tikai jautājums. Daudzviet paveikts daudz, bet ir vietas, kur gadiem nekas netika darīts. Tika renovēti tautas nami, muižas, citas ēkas, bet inženiertīkli palika novārtā."

Varam atcerēties, kādu dokumentu pirms administratīvi teritoriālās reformas parakstīja nu jau bijušie novada vadītāji. Tā bija vienošanās par Cēsīm kā Eiropas kultūras galvaspilsētu, bet, manuprāt, vispirms vajadzēja

parakstīt vienošanos par saimniecisko jautājumu sakārtošanu. Kultūras galvaspilsēta nebija svarīgākais lēmums, domājot par novadu reformu."

Te prātā nāk teksts no "Limuzīns Jāņu nakts krāsā", ko saka Viktors: "Kultūra, sievasmāt, sākas no mazmājiņas."

Vienots tarifs

Komitejas sēdē daudz tika diskutēts par termiņiem, kurā jāveic pārņemšana. "Vinda" piedāvāja savu variantu - pārņemšanu veikt pakāpeniski. Plānoja, ka oktobrī tiktu pārņemta ūdenssaimniecības sistēma Līgatnes apvienībā, nākamā gada 1. aprīlī Priekuļu apvienībā, pēc gada - Pārgaujas apvienības pārvaldē, vēl pēc gada - Vecpiebalgas un Jaunpiebalgas apvienībā, bet kā pēdējo 2027. gada 1. aprīlī - Amatas pārvaldē.

V. Ādamsons deputātiem norādīja, ka šo plānu var realizēt, ja pagastu apvienību pārvaldes būs sagatavojušas visus nepieciešamos dokumentu ūdenssaimniecību nodošanai, bet arī atzina: "Ja pārņemšanas process noritēs veiksmīgāk, nekā esam plānojuši, būs iespējams saīsināt pārņemšanas termiņus."

Uz "Druvas" jautājumu, kāpēc ne visu uzreiz, V. Ādamsons saka, ka domāts arī par tādu risinājumu: "Varbūt tā pat būtu labāk, tad uzreiz izveidojam struktūru, atrodam speciālistus, atrotām piedurknes un sākam no viena gala risināt problēmas. Mēs varētu pateikt, ka esam gatavi pārņemt visu uzreiz, lai pašvaldība uz konkrēto datumu sagatavo visu nodošanai. Skaidrs, ka tas nebūs ātrs process, kaut kur nebūs kādu dokumentu, un tad viss novads gaidīs. Tieši tāpēc, ne jau kādas mūsu iegribas dēļ, ir dažādie termiņi. Tas vienkārši ir saprātīgāk."

Komitejas sēdē gan izskanēja deputātu ieteikumi, varbūt var atrast risinājumu un tās ūdenssaimniecības, kur dokumentācija kārtībā, problēmu maz, pārņemt

ātrāk, lai process virzās uz priekšu.

Līdz ar pārņemšanu aktualizējas arī jautājums par vienoto tarifu novadā, jo, kā atzīst V. Ādamsons, katrā no 44 ūdenssaimniecībām rēķināt savu tarifu būtu pārāk dārgi. Skaidrs, ka apvienībās esošie tarifi nesedz izmaksas, taču pašvaldībai turpmāk nevajadzētu dotēt šos pakalpojumus. Ja "Vinda" pārņems ūdenssaimniecību, skaidrs, ka uzņēmums neko dotēt nevarēs, taču vienotais tarifs izpaudīsies tādejādi, ka ūdens patērētāji pilsētā dotēs mazās ūdenssaimniecības, kur izmaksas ir augstākas.

Skaidri spēles noteikumi

Dzirdētais liek secināt, ka nāksies domāt par finanšu līdzekļiem, lai ūdenssaimniecību novadā sakārtotu atbilstoši mūsdienu prasībām. "Vinda" norāda, ka nepieciešamos finanšu resursus izskaitļot bez padziļinātas ūdenssaimniecību izpētes nav iespējams. Jānosaka darbu apjomi, jāveic tirgus izpēte darbu izmaksu noteikšanai. Informatīvajā ziņojumā norādīts minimālais veicamo darbu saraksts pirms pārņemšanas, kur cita starpā ieteikts apvienību pārvaldēm veikt veco notekūdeņu attīrīšanas iekārtu pārbūvi, kā arī ūdensvada tīklu pārbūvi Dzērbenē un Stalbē.

"Lai pārņemšanas process notiktu sekmīgi, jābūt pilnīgai skaidrībai par visu," saka V. Ādamsons. "Šī nav noliktavas izpārdošana no televīzijas raidījuma "Noliktavu kari", kur pēc uz dullo un vari vinnēt, bet vari arī palikt zaudētājos. Jābūt skaidriem spēles noteikumiem, jo viss jāiegulda kapitālsabiedrības pamatkapitālā. Lai to izdarītu, visam jābūt uzzīmētam, fiksētam uz papīra, jābūt novērtētam naudas izteiksmē, un šis novērtējums jāveic pašvaldībai."

Jautāts, vai visa novada ūdenssaimniecības pārņemšana "Vindai" būs liels izaicinājums, V. Ādamsons saka: "Jā, bet tas ir arī interesants izaicinājums, un gribas darīt. Grūti būs, bet izdarīsim! Tikai gribētos, lai neveidojas situācija, ka jau īsu brīdi pēc pārņemšanas pašvaldība sāks "Vindai" pārņemt, kāpēc tas vai tas nav sakārtots! Mēs varam tik, cik varam!"

Lappusi sagatavojis
JĀNIS GABRĀNS

Projektu finansē
Mediju atbalsta fonds
no Latvijas valsts
budžeta līdzekļiem

MAF
Mediju atbalsta fonds

Mediju atbalsta fonda ieguldījums no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par saturu atbild projekta īstenotājs izdevniecība SIA "Cēsu Druva".

FAKTI

Ūdenssaimniecību skaits pagastu apvienībās:

Amatas pagastu apvienībā - 16;
Pārgaujas pagastu apvienībā 10;
Vecpiebalgas pagastu apvienībā - 6;
Jaunpiebalgas pagastu apvienībā - 2;
Priekuļu pagastu apvienībā - 6;
Līgatnes pagastu apvienībā - 4.

Cēsu pilsētas SIA "Vinda" ir Cēsu pašvaldības kapitālsabiedrība ar vairāk nekā 30 gadu pieredzi, kas sniedz centralizētos ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumus Cēsu pilsētā, Vaives pagasta Rīdenē un Krīvos, Priekuļu pagasta Jāņmuižā un Drabešu pagasta Agra ciemā.